

Läsa för livet

Tre studier av svenska barns läsutveckling

Ulla Damber

Akademisk avhandling

som för avläggande av Filosofie doktorsexamen vid Linköpings universitet kommer att offentligt försvaras i sal 101, hus I, torsdagen den 28 januari 2010, kl. 13.15.

Abstract

Syftet med avhandlingen är att utforska de faktorer som bidrar till att vissa skolklasser presterar på högre nivåer i läsning än vad man skulle kunna förvänta med hänsyn till socioekonomiska bakgrundsfaktorer och språkbakgrund. Hur arbetar dessa klasser? Vilka uppfattningar och attityder visavi läsning och skola kännetecknar dessa barn och deras lärare? Framför allt fokuseras läraren och undervisningen. Avhandlingen baserar sig på tre studier. I en första storskalig statistisk studie jämförs över- och underpresterande klasser i läsning i skolår tre. Lästester, lärarenkäter och elevenkäter låg till grund för analyserna. Resultaten indikerar ett positivt klassrumsklimat, höga frekvenser av fritidsläsning, autentisk litteratur i undervisningen samt lärares långa yrkeserfarenhet som karaktäristika. I en andra uppföljande studie, fokuserades åtta överpresterande klasser i samma datamaterial, i ett multikulturellt förortsområde med låga utbildnings- och inkomstnivåer. I denna studie djupintervjuades även vuxna som varit aktiva i de överpresterande klasserna under tiden för datainsamlingen. De samlade analyserna av kvalitativa och kvantitativa data indikerar att lärares förhållningssätt intar en nyckelroll, då ett brist-synsätt ersatts av framtidsorienterad pedagogik, med inslag som estetisk verksamhet, dynamisk utvärdering, fasta strukturer, riklig läsning av skönlitteratur och eget skrivande. I en tredje, mindre, kvalitativ studie djupintervjuas tidigare elever från en av de undersökta klasserna, nu unga vuxna i början av sin akademiska karriär, om sin skolgång och sitt framtidsperspektiv. Informanterna betonar värdet av att få lyckas, att bli sedd och uppskattad för den man är, samt hemtamhet med litteratur och svenska språket i tal och skrift som framgångsfaktorer.

Nyckelord: läsning, skönlitteratur, andraspråksinlärning, bristdiskurs, stöttning

Institutionen för beteendevetenskap och lärande
Linköpings universitet, 581 83 Linköping, Sverige

ISBN 978-91-7393-455-8 ISSN 1654-2029

Reading for Life

Three studies of Swedish students' reading development

Ulla Damber

Academic dissertation

Academic dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy in Pedagogy at Linköping University. To be publicly defended on Thursday 29 January 2010 at 13.15 in room 101, building I, by Ulla Damber.

Abstract

The aim of this thesis is to explore school classes with a higher level of achievement in reading than could be expected, with regard to socio-economic background factors and language background. What do those classes practice? Which attitudes towards reading and schooling do those children and their teachers display? The teacher and the classroom environment are in particular focus. The thesis is based on three studies. Firstly, over-achieving and under-achieving grade three-classes in reading are compared in a large-scale statistical study. Reading tests, student questionnaires and teacher questionnaires provided data. The results indicate that a positive classroom climate, frequent voluntary reading, the use of authentic literature and many years of teaching experience characterise the over-achieving classes. In a second study eight over-achieving classes, in the same data material were in focus. The schools were located in a low-income, low-education multicultural suburban area. In-depth interviews were performed with adults active in those classes at the time of the data collection. The joint analyses of quantitative and qualitative data indicate that teachers' ways of relating to their students is important as the Deficit Discourse is replaced by future oriented pedagogy with features such as aesthetic activities, dynamic assessment, strong framing, abundant reading of fiction and a lot of writing. In a third smaller, qualitative study five young university students, former students in one of the targeted classes in the second study, were interviewed in-depth about their school experiences and their Future Time Perspective. The informants emphasize the importance of being acknowledged in school, reading competency and knowledge of oral and written Swedish as factors for success.

Keywords: literacy, fiction, second language learning, the deficit discourse, scaffolding

Department of Behavioural Sciences and Learning
Linköpings University, SE-581 83 Linköping, Sweden